

Rutin för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Beslutad av	Barn- och utbildningskontoret
Datum	2025-05-21
Ersätter tidigare version	Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling [BUN-2022-075]
Gäller för	Förskola och skola
Dokumentansvarig	Ledningsgrupp BoU

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Förebyggande arbete	3
2.1 Upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling	3
2.2 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar	4
2.3 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta riskerna	4
2.4 Planering och genomförande av åtgärder	5
2.5 Utvärdering	5
3. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier	5
3.1 Anmäl kännedom om upplevda kränkningar i det digitala verktyget KB Process	5
3.2 Utredning av händelse	5
3.2.1 Snabbutredning eller vanlig utredning?	6
3.2.2 Vad ska en utredning innehålla?	6
3.3 Åtgärder när ett barn eller en elev har blivit kränkt eller trakasserad	7
3.4 Följ upp åtgärderna	7
4. Uppföljning	7
4.1 Redovisning till Barn- och utbildningsnämnden	8
5. Utlämnande av handlingar	8
5.1 Vilken rätt till information har vårdnadshavare?	8

Inledning

Varje huvudman har enligt skollagen och diskrimineringslagen en skyldighet att motverka diskriminering och kränkande behandling av barn och elever.¹ Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att främja likvärdighet och skydda barn och elever mot diskriminering och annan kränkande behandling.

Barn- och utbildningsnämnden har ansvaret, juridiskt och ekonomiskt, om något barn eller en elev blir utsatt för diskriminering eller kränkande behandling. Nämnden följer upp verksamheternas arbete i egen regi och tar del av de rapporter som kommit till Barn- och utbildningskontoret kännedom.

Förebyggande arbete

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.² Enligt diskrimineringslagen ska alla utbildningssamordnare arbeta med aktiva åtgärder; ett förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheterna motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.³

Trakasserier och kränkningar kan ta sig olika uttryck. Elever kan utsättas både fysiskt, verbalt och psykiskt. I takt med att allt fler barn och unga använder sociala medier utsätts de unga för verbala och psykiska kränkningarna också på nätet.

Förskolan och skolan ska ha rutiner för verksamheten i syfte att förhindra diskriminering som t.ex. trakasserier och sexuella trakasserier. Arbetet ska omfatta alla barn, elever och studenter inom verksamheten. Huvudmannen ska se till att det en gång per år, för varje särskild verksamhet, upprättas en plan mot kränkande behandling⁴.

2.1 Upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling

Det övergripande syftet med planen är att förebygga och motverka diskriminering och kränkande behandling, och planen ska ständigt vara aktuell i verksamhetens dagliga arbete. För att planen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att den utformas utifrån verksamhetens egna behov.

¹ Skollagen (2010:800) 6 kap. och Diskrimineringslagen (2009:567) 3 kap.

² Ibid. 6 kap. 8 §.

³ Diskrimineringslagen (2008:567) 3 kap. 1 §.

⁴ Ibid. 6 kap. 6 och 8 §§

Planen mot diskriminering och kränkande behandling ska alltid innehålla:

- en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever
- en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som verksamheten planerar att påbörja eller genomföra under det kommande året
- en redogörelse för hur åtgärderna i föregående års plan har genomförts.

Vidare bör planen innehålla rutiner för både akuta situationer och uppföljande insatser, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras.

Barn och elever ska medverka i arbetet med att upprätta, följa upp och se över verksamhetens plan mot diskriminering och kränkande behandling⁵. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Det är viktigt att all personal och även barn, elever och deras vårdnadshavare känner till planen.

2.2 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar

Det första steget handlar om att identifiera var verksamheten befinner sig genom att följa upp genomförda insatser och göra en kartläggning av nuläget.

Kartläggningen kan ske på olika sätt. Det digitala verktyg som Östhammars kommun använder för att hantera kränkingsutredningar ger respektive rektor bra möjligheter att se vilka platser som kränkningar sker och vad kränkningen består i. Andra underlag som kan användas för att kartlägga risker av kränkningar är kommunens elevenkät och Skolinspektionens skolenkät som syftar till att samla in synpunkter kring bland annat trygghet, studiero och delaktighet. Även trygghetsvandringar är ett bra verktyg för att identifiera hur elever uppfattar miljön på skolan.

2.3 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta riskerna

När kartläggningen av upptäckta risker är klar måste respektive förskola och skola analysera orsakerna till dessa. Först när orsakerna är klarlagda är det möjligt att sätta konkreta mål för att förebygga kränkningar. Om det visar sig att kränkningar är vanliga i exempelvis ett klassrum eller vid fotbollsplanen måste orsakerna till detta undersökas.

⁵ Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

2.4 Planering och genomförande av åtgärder

Utifrån analysen av risker för kränkande behandling ska respektive enhet sätta upp konkreta och uppföljningsbara mål och bestämma åtgärder för att nå dessa. Ett mål skulle kunna vara att eleverna alltid ska känna sig trygga på fotbollsplanen. En åtgärd skulle exempelvis kunna vara att alltid ha personal vid fotbollsplanen på raster.

2.5 Utvärdering

För att kunna se om åtgärderna fått effekt bör de följas upp och utvärderas. Om det visar sig att målen inte är uppnådda kan det behövas nya eller kompletterande åtgärder.

Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier

Arbetsgången vid kännedom om upplevda kränkningar styrs till stor del av det digitala verktyg som används i Östhammars kommun.

3.1 Anmäl kännedom om upplevda kränkningar i det digitala verktyget KB Process

Enligt Skollagen (6 kap 10§) är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta. I Östhammars kommun görs denna anmälan i ett digitalt system, KB-process, som all personal har tillgång till via intranätet (INES). I och med denna anmälan får rektor e-post om att en anmälan gjorts och har på så sätt kännedom om händelsen. Även huvudmannen får via e-post omedelbart kännedom om anmälan.

Personal ska anmäla kränkningar både när de får kännedom om kränkande behandling och när de själva uppmärksammar en händelse som kan vara kränkande. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan, utan den bedömningen görs så snabbt som möjligt efteråt.

3.2 Utredning av händelse

Efter anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska huvudmannen starta en utredning. Utredningen ska starta direkt, helst samma eller nästkommande dag. Enligt skollagen⁶ och diskrimineringslagen⁷ är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och vidta de åtgärder som kan

⁶ Skollagen (2010:800), 6 kap. 10 §.

⁷ Diskrimineringslagen ((2008:567), 2 kap. 7§.

krävas för att förhindra trakasserier eller kränkande behandling i framtiden. Utredningsskyldigheten omfattar alla trakasserier och kränkningar, inklusive sådana som begås av någon i personalen.

Barn- och utbildningsnämnden i Östhammars kommun har delegerat till rektor att starta en utredning. I utredningen inhämtas information för att kunna göra en bedömning av om barnet eller eleven blivit utsatt för en kränkning och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att kränkningarna ska upphöra.

Rektor kan välja att själv göra utredningen eller delegera ansvaret till en lämplig person. Om eleven upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar av personal ska rektor ansvara för utredningen. Rektor kan delegera vidare till lämplig person att göra utredningen. Om det uppstår en skada i samband med kränkningen så ska detta även anmälas i KIA-elev.

3.2.1 Snabbutredning eller vanlig utredning?

Utredningens omfattning beror på omständigheterna i det enskilda fallet. I systemet KB Process finns funktionen *Snabbutredning*, den funktionen **används mycket restriktivt och i undantagsfall** om utredningen är gjord på plats och om det inte behövs några åtgärder eller uppföljning. Även vid en snabbutredning ska dokumentationen vara tillräcklig för att kunna utläsa hur ärendet har hanterats. Det räcker inte att endast konstatera att utredningen är gjord på plats.

Snabbutredning får inte användas då det handlar om återkommande anmälningar gällande elev som upplever sig kränkt eller om det är en elev som återkommande kränker andra elever.

3.2.2 Vad ska en utredning innehålla?

Utredningen ska påbörjas skyndsamt, i anmälan ska alltid för- och efternamn, personnummer och årskurs på utsatt och utsättande person anges, detta för att ärendet ska bli sökbart och för att undvika förväxlingar av vem som gjort vad när det ska utredas. Använd inte förkortningar.

Om eleven har skyddad identitet anges det och då anges elevens alias.

Det ingår att fråga inblandade vad som hänt. Beskriv konkreta händelser. Vem/vilka är inblandade och hur har de inblandade agerat? Det kan också ingå att:

- Fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare.
- Ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska platser, när det är direkt kopplat till skolans verksamhet.

- Ta hjälp av särskild kompetens, såsom kurator eller psykolog, för att till exempel göra observationer.

Det är viktigt att utredningen ger en allsidig belysning av händelsen och kunna vara en grund för att bedöma eventuella trakasserier eller kränkningar.

När det finns konstaterade kränkningar ska utredningen även beskriva orsakerna till det som hänt (hur och varför det hände). Skolan ska i utredningen sträva efter att komma fram till en slutsats om vad som hänt.

Vårdnadshavarna kontaktas när en utredning inleds. Vårdnadshavare till inblandade barn och elever informeras om vad som har hänt och hur verksamheten kommer att arbeta för att kränkningen ska upphöra. Utredningen avser huvudmannens ansvar för att förebygga och förhindra kränkningar.

3.3 Åtgärder när ett barn eller en elev har blivit kränkt eller trakasserad

Det är viktigt att barn får hjälp av vuxen vid trakasserier och kränkningar. Om en rektor eller huvudmannen efter utredningen konstaterar att det förekommer kränkningar är denne skyldig att snabbt vidta åtgärder som ska leda till att kränkningarna upphör. Lämpliga åtgärder beskrivs utifrån aktuell situation för att säkerställa att det inte händer igen.

Exempel på åtgärder kan vara: Om en elev upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar är det den vuxnes ansvar att rapportera detta i Drafit KB process, samt kontakta vårdnadshavare till samtliga berörda elever med information om att anmälan är upprättad.

Förslag på åtgärder kan vara:

- Samtal med berörda parter (barn, elever, vårdnadshavare, personal).
- Ökad uppsikt på platser vid tidpunkter som visat sig vara riskfyllda.
- Se över gruppindelningar och schemaläggning.
- Insatser från elevhälsa på grupp- eller individnivå

3.4 Följ upp åtgärderna

Det är viktigt att åtgärderna följs upp och utvärderas för att se om kränkningarna upphört. Om kränkningarna inte upphört måste nya eller kompletterande åtgärder genomföras för att stoppa kränkningarna. Genomförda åtgärder ska alltid följas upp och dokumenteras.

Uppföljning

Uppföljning och analys avseende kränkande behandling ska göras kontinuerligt, både

på skolenheterna och av huvudmannen. Skolenheternas resultat av analyserna ska ligga till grund för kommande års plan mot diskriminering och kränkande behandling.

I systemet godkänner/ alternativt ej godkänner verksamhetschef eller skolchef hanteringen av ärendet.

4.1 Redovisning till Barn- och utbildningsnämnden

I skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet ska Barn- och utbildningskontoret ge Barn- och utbildningsnämnden en redovisning av arbetet mot kränkande behandling två gånger per termin.

De av rektor startade utredningar nedtecknas av nämndsekreteraren på en delegationsförteckning som rapporteras till Barn- och utbildningsnämnden vid varje sammanträde.

Utlämnande av handlingar

5.1 Vilken rätt till information har vårdnadshavare?

Då utredningen avser huvudmannens ansvar för att förebygga och förhindra kränkningar har inblandade elevers vårdnadshavare ingen självklar rätt att få insyn i utredningen. Den färdiga utredningen är en allmän handling och kan begäras ut, men kan komma att behöva sekretessprövas innan utlämnande.